28. 1. 2003

ID: 20913

Náhradní pozemek

Nárok oprávněné osoby na náhradní pozemek, založený ustanovením § 11 odst. 2 zákona o půdě, je právem, které je vymožitelné, je soudem chráněno, a lze je realizovat uložením povinnosti uzavřít smlouvu. Závěr, že oprávněné osobě náleží pouze finanční náhrada, by mohl být učiněn jen v případě, kdy stát by neměl k dispozici žádný pozemek, který by mohl nabídnout jako náhradní, resp. oprávněná osoba by odmítla přijmout jiný náhradní pozemek než ten, který by nebylo možno jí převést.

Nárok oprávněné osoby na náhradní pozemek, založený ustanovením § 11 odst. 2 zákona o půdě, je právem, které je vymožitelné, je soudem chráněno, a lze je realizovat uložením povinnosti uzavřít smlouvu. Závěr, že oprávněné osobě náleží pouze finanční náhrada, by mohl být učiněn jen v případě, kdy stát by neměl k dispozici žádný pozemek, který by mohl nabídnout jako náhradní, resp. oprávněná osoba by odmítla přijmout jiný náhradní pozemek než ten, který by nebylo možno jí převést.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 1847/2001, ze dne 22.8.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. K., zastoupeného advokátkou, proti žalovanému P. f. Č. r., o uložení povinnosti převést pozemky z vlastnictví státu na oprávněnou osobu, vedené u Okresního soudu v České Lípě pod sp. zn. 12 C 2023/98, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 25. června 2001, čj. 36 Co 253/2001-162, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 25. června 2001, čj. 36 Co 253/2001-162, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal výroku soudu, jímž by žalovanému byla uložena povinnost převést mu do vlastnictví pozemky v katastrálním území L., zapsané u Katastrálního úřadu v Č. L., v žalobě blíže specifikované, a to jako pozemky náhradní ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) zákona č.229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o půdě“).

Okresní soud v České Lípě rozsudkem ze dne 2.8.1999, čj. 12 C 2023/98-96, uložil žalovanému povinnost bezúplatně převést z vlastnictví českého státu do vlastnictví žalobce pozemky zapsané u Katastrálního úřadu Č. L., pro obec Č. L. a katastrální území L., ve výroku dále blíže určené, a rozhodl rovněž o nákladech řízení.

Krajský soud v Ústí nad Labem pobočka v Liberci nejprve usnesením ze dne 11.1.2000, čj. 29 Co 670/99-127 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil s tím, že po právní moci usnesení bude věc postoupena P. f. Č. r. (dále jen „P. f.“). K dovolání žalobce, jímž uvedené usnesení napadl,

Nejvyšší soud České republiky rozhodnutím ze dne 7.5.2001, čj. 26 Cdo 1024/2000-144, usnesení krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení s odůvodněním, že P. f. není orgánem veřejné moci, který má pravomoc autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech subjektů práva. Krajský soud v Ústí nad Labem-pobočka v Liberci poté rozsudkem ze dne 25.6.2001, čj. 36 Co 253/2001-162, rozsudek Okresního soudu v České Lípě změnil tak, že žalobu zamítl a uložil žalobci nahradit žalovanému náklady řízení před soudem prvního stupně i soudem odvolacím. V rozsudku konstatoval, že žalobce nesporně uplatnil nárok vyplývající z ustanovení § 11 odst. 2 zákona o půdě, tj., aby Pozemkový fond na něj převedl zemědělský pozemek ve vlastnictví státu jako náhradu za pozemek, který mu nemohl být vydán v řízení podle ustanovení § 9 zákona o půdě v souladu s ustanovením § 11 odst. 1 tohoto zákona. Odvolací soud dále považoval za nesporné, že k poskytnutí jiných vhodných pozemků je legitimován P. f. jako správce pozemkového majetku státu, který na základě rozhodnutí p. ú. o tom, že oprávněné osobě nárok na náhradní pozemky přísluší, uskutečňuje převody konkrétních pozemků pouze na základě dohody s oprávněnou osobou, tedy smluvně. K dohodě oprávněné osoby a P. f. v daném případě nedošlo; listina P. f., nazvaná „návrh na převod pozemků“, je pouze jedním z přípravných kroků P. f., které je povinen dodržet i z hlediska ustanovení § 11 odst. 3 zákona o půdě; o tom svědčí i skutečnost, že tatáž listina byla téhož dne ohledně částečně stejných pozemků sepsána i s další oprávněnou osobou D. G., spol. s r.o., Č. L., jak prokazuje zápis z dohadovacího řízení. Odvolací soud uzavřel, že k dohodě o vydání náhradních pozemků mezi žalobcem a žalovaným nedošlo, žalobě tedy nelze vyhovět, protože nárok na poskytnutí náhradních pozemků nezahrnuje podle shora uvedených právních předpisů právo oprávněné osoby na výběr náhradních pozemků, ale je vázán pouze na uzavření dohody. Jestliže mezi účastníky k uzavření takové dohody nedojde, nemá oprávněná osoba právo uplatnit žalobou u soudu svůj nárok na vydání konkrétních pozemků, ale pouze nárok na finanční náhradu podle ustanovení § 14 odst. 1 zákona o půdě. Poukázal přitom na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.1.2001, čj. 26 Cdo 1478/2000-70. Rozsudek odvolacího soudu nabyl právní moci dne 4.9.2001.

Žalobce napadl rozsudek odvolacího soudu dovoláním, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) (správně § 238 odst. 1 písm. a) OSŘ) a důvody založil na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ (správně § 241 odst. 3 písm. d) OSŘ). Rozhodnutí odvolacího soudu považuje za nesprávné; poukázal na to, že žalovaný mu sám nabídl náhradní pozemky v katastru L., v sousedství pozemků, jež jsou v jeho vlastnictví. Dovolatel s touto nabídkou souhlasil a začal s pracovníkem P. f. připravovat podklady pro převod těchto pozemků. Po té, co mu pracovník Pozemkového fondu v prosinci 1995 sdělil, že se převod posunuje na pozdější termín, žalobce si pozemky, které mu P. f. nabídl jako náhradní, pronajal, obhospodařoval je a investoval peníze do jejich rekultivace. V červenci roku žalobce zjistil, že P. f. ČR tyto pozemky nabídl společnosti D. G. s.r.o. Č. L., která v té době neměla právní důvod k tomu, aby pozemky získala (restituční nárok), ale pracovník P. f. pomohl jednateli této společnosti opatřit si smlouvami restituční nároky. Žalobci sdělil, že původně udávaná hodnota pozemků (stanovená PF pomocí znaleckého posudku znalce A. Z. ve výši 2.505.230 Kč), které žalobci nebyly vydány, nebyla správná, ale správně činí pouze 159.261 Kč. S tím ovšem žalobce nesouhlasil a tuto skutečnost považuje za podstatu sporu se žalovaným. Dovolatel nesouhlasí se stanoviskem, vyjádřeném v odůvodnění napadeného rozsudku odvolacího soudu, že pokud nedojde k dohodě mezi oprávněnou osobou a P. f., může oprávněná osoba žádat pouze finanční náhradu. Uvedl, že on si náhradní pozemky sám nevybral, žalovaný mu je sám nabídl, jiné pozemky mu dodnes nabídnuty nebyly a k dohodě nedošlo pro rozpor v otázce ocenění nevydaných pozemků. Žalobce jako soukromě hospodařící zemědělec má přitom pochopitelně zájem na vydání náhradních pozemků. Uzavřel, že pokud by výklad zákona o půdě v otázce vydání náhradních pozemků učiněný odvolacím soudem byl správný, „měl by PF takové oprávnění, které by ve svých důsledcích mohlo hraničit s libovůlí při poskytování náhradních pozemků, a to jistě zákonodárce na mysli neměl“. Navrhl zrušení napadeného rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a některé další zákony (OSŘ), se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů, projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, tj. podle OSŘ ve znění účinném před 1.1.2001.

Dovolání, které bylo doručeno soudu prvního stupně dne 11.10.2000, bylo sice podáno po zákonné měsíční lhůtě k odvolání, dovolací soud je však posoudil jako podané včas, a to s ohledem na nesprávné poučení odvolacího soudu o dvouměsíční lhůtě k jeho podání. Splňuje náležitosti předpokládané v § 241 odst. 2 OSŘ a je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) OSŘ, neboť odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Dovolací důvod je obsahově vymezen tak, že je podřaditelný pod ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) OSŘ. Vady řízení ve smyslu § 237 odst. 1 OSŘ, způsobující zmatečnost rozhodnutí, nebyly namítány, ani dovolacím soudem zjištěny.

Dovolací soud proto přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu v rámci uplatněného dovolacího důvodu, jímž je nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem (§ 241 odst. 3 písm. d) OSŘ). Přitom dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

Za správný považuje závěr odvolacího soudu, že institut poskytování náhradních pozemků státem podle ustanovení § 11 odst. 2 a § 17 odst. 3 písm.a) zákona o půdě je založen na smluvních vztazích mezi oprávněnými osobami a státem, za nějž jedná Pozemkový fond jako správce jeho zemědělského majetku. I závěr odvolacího soudu, že oprávněná osoba nemá přímý nárok na převod konkrétního pozemku podle vlastní úvahy, je správný, a odpovídá konstantní judikatuře Nejvyššího soudu (viz např. rozsudek ze dne 29.1.1007, sp.zn. 2 Cdon 522/96, uveřejněný v publikaci „Zemědělské restituce a soudní praxe“, C.H.BECK, 1998, nebo rozsudek ze dne 18.1.2001, sp. zn. 26 Cdo 1478/2000). Tato judikatura ovšem nesměřuje k závěru, že jeden z účastníků tohoto vztahu, založeného zákonem, má postavení umožňující mu libovolný postup, případně nepodložený závěr o nemožnosti poskytnout náhradní pozemek vůbec.

Dovolací soud vychází z toho, že nárok oprávněné osoby, založený ustanovením § 11 odst. 2 zákona o půdě, je právem, které je vymožitelné, je soudem chráněno (§ 1- § 3 OSŘ), a lze je realizovat uložením povinnosti uzavřít smlouvu. Soud však musí disponovat skutkovými zjištěními, umožňujícími mu rozhodnout o povinnosti žalovaného náhradní pozemek poskytnout. K tomu je mimo jiné třeba znát seznam pozemků, které s ohledem na výsledek přípravného řízení je možno oprávněné osobě nabídnout, a pokud nabídka byla již učiněna, posoudit, zda je realizovatelná a v jakém rozsahu. V tom směru je soud podle zákona o půdě oprávněn posoudit i výši nároku oprávněné osoby vyjádřenou penězi, i cenu pozemků nabídnutých jako náhradní, což je zřejmě v daném případě základní otázkou, která brání dohodě účastníků.

Dovolatel má pravdu i v tom, že úmyslem zákonodárce bylo pokud možno řešit nároky oprávněných osob na náhrady podle zákona o půdě poskytnutím věcných plnění. Závěr, že oprávněné osobě náleží pouze finanční náhrada, by proto mohl být učiněn jen v případě, kdy stát by neměl k dispozici žádný pozemek, který by mohl nabídnout jako náhradní (což si lze těžko představit), resp. oprávněná osoba

by odmítla přijmout jiný náhradní pozemek než ten, který by nebylo možno jí převést.

Dovolací soud tak neshledal právní závěry odvolacího soudu za správné ve shora uvedeném rozsahu, a jeho rozsudek proto zrušil podle § 243b odst. 1 věta za středníkem OSŘ.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody zaměstnancem
- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Zajištění dluhu (exkluzivně pro předplatitele)
- Způsobilost být účastníkem řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody
- Katastr nemovitostí
- Insolvence a SJM
- Vedlejší účastník
- Plat